

Nové Bratrské Listy

z obsahu:

kázání - Radost z odpuštění

studie - Statečná žena (Př 31)

unitas fratrum - Naše společné poklady

zprávy ze seniorátu

o knihách - Bázeň a chvění

Dej ti Bůh z rosy nebes a ze žírnosti země, i hojnost obilí a moštu.

(Genesis 27,28)

obsah

kázání	
Radost z odpuštění (<i>J. Polma</i>)	31
biblické a teologické studie	
Fortelná hospodyně (Př 33) (<i>I. G. Vlková</i>)	33
dějiny	
Dvě stoletá výročí (<i>red</i>) (<i>A. Molnár</i> a <i>R. Schiller</i>)	40
unitas fratrum	
Naše společné poklady	41
náš seniorát	
Setkání sester (<i>L. Bernardová</i>)	46
Turnov - výlet do Ochranova	47
Rovenské jaro (<i>mj</i>)	48
zamyšlení nad knihou	
Nad Bázní a chvěním (<i>M. Jaluška</i>)	50
texty A. Molnára	55
Mistr Jan Hus - z listu přáteli	56

Nové Bratrské Listy

25. ročník (2023)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR

při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

mail redakce: halama@etf.cuni.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

*Milé čtenářky a čtenáři,
druhé letošní číslo NBL vychází s velkým zpožděním vinou redakce, jíž červen nebyl přízniv co do času na tvorbu časopisu. Omlouváme se.*

A zatímco se děti rozjíždějí na prázdniny, každý den přináší novinky, nad nimiž člověk napadá jen Hamletovo: „Vymknuta z kloubů doba šílí.“

Kázání, které toto číslo otevírá, však zvěstuje radost, biblická studie probírá starozákonní obraz dobrého lidského života a kapitola z „Pokladů“ ukazuje na důležitost společenství věřících pro dobrý život.

I když zešílí doba a leckdo v mocenských pozicích ve světě či v církvi, křesťanova perspektiva je nadějná, protože jde nakonec o „korunu života“, jak připomíná Husův list z vězení, a to je záležitost, do které člověk nemá co mluvit, může jen přijmout a radovat se.

Přeji vám tedy, abyste letošní léto, ať se běh světa vyvíjí jakkoli, mohli trávit pokojně a radostně, ve společenství těch, kdo dovedou a chtějí sloužit druhým a aby i váš odpočinek byl svědectvím a službou druhým, třeba jen povzbuzením a potěšením, kterých máme všichni zapotřebí. Na nás, kteří víme, kde je jeho zdroj, však spočívá zvláštní odpovědnost.

váš Jindřich Halama

Děkujeme za podporu pro náš časopis.

Číslo účtu 2900700247/2010

kázání

Radost z odpuštění

V dnešní den jsme připraveni na radost. Prožíváme ji při zvěsti Květné neděle a Ježíšově vjezdu do Jeruzaléma, při kterém zástup učedníků a příznivců volá zvláštní vyznání. Evangelijní zprávy o této události se trošku liší, nicméně ve všech podáních je Pán Ježíš vítán a oslavován jako jako mesiášský král, jako Spasitel. Naplnila se prorocství. Požehnaný Hospodinův je zde, v něm sám svatý Bůh tváří v tvář svému lidu. Důvod pro neutuchající radost. Pán Ježíš sám však ví víc: jde vstříc potupě a smrti. Ale právě tímto ponížením a sebezmařením, sebeobětí za mnohé, bude nejvlastněji oslaven. Nejprve v nebesích u svého Otce a před všemi nebešťany-anděly, pak také v církvi všech generací, neboť On a jenom On je jejím Pánem a Spasitelem. Hříšníci jej budou oslavovat za to, že vzal na sebe jejich hříchy, že hříchy nejen odpouští, ale nadto ještě zve k věčnému životu v nebeském království. Milosrdenství zcela nezasloužené - může být větší důvod k radosti?

Radost bude v nás a mezi námi, doufám, i v tomto odpoledni, kdy místem blízcí i vzdálení můžeme být pár hodin pospolu. Jsme připraveni na radost.

Otevíráme Hesla, abychom přijali poselství Božího slova:

Naše nevěrnosti se nás drží, známe svoje nepravosti: nevěrnost a zapírání Hospodina. (Iz 59,12-13)

Petr se rozpomenul na slovo, které mu Pán řekl: „Dřív než dnes kohout zakokrhá, zapřeš mě třikrát.“ Vyšel ven a hořce se rozplakal. (Lk 22,61-62)

Tahle slova nejsou radostná. Vyznání vin, nevěrnosti, zapírání je spojeno se smutkem a lítostí. Možná bychom raději četli jiná slova, povzbudivá, která by naši připravenost na radost ještě umocnila. Ale cožpak se neradujeme z toho, že nám svatý Bůh odpouští naše hříchy pro očišťující posvěcující Kristovu oběť, že smíme být účastní Božího milosrdenství? Nemáme z toho radost?

Jenomže odpuštění nemůže být bez vyznání hříchu a provinění! Chybí-li pokání za vinu, ať před Bohem nebo lidmi, pak takzvané odpuštění může být jen přehlížením viny, popřením vážnosti hříchu. A vlastně i znevážením Kristovy oběti. A Boží svatosti. Říká-li někdo, že máme odpouštět všechno všem, je to opravdu křesťanský postoj? Proč si Hospodin Bůh hnusí hřích a bezpráví? Proč Ježíš Kristus na sebe vzal hřích světa – aby podporoval ty, kdo se vysmívají Božím přikázáním? Proč vyzýval k pokání? Ano, on nám nezasloužené odpouští, ale očekává naši lítost nad hříchem, pokání, které by změnilo naše jednání. Jsem proto přesvědčen, že mezi vinou a odpuštěním musí být pokání. Kristův kříž nás nemůže nechat lhotejnými. Nemůžeme ho přehlédnout. Nemůžeme zlehčovat Kristovu krev a život jakýmsi

rádobyodpuštěním. Jiná věc je, když ten, kdo ublížil, žádá o odpuštění. Přes vyznání vin docházíme k radosti z odpuštění a milosrdenství, i k radosti z odpouštění.

Slovo proroka Izajáše je takovým vyznáním vin, když popisuje stav Božího zpronevěřilého lidu. Lid si má uvědomit, že jeho nepravosti jsou pro něj nepřekonatelnou překážkou, aby se dobral pomoci a vysvobození ze svého zajetí, do kterého se dostal právě pro své hříchy. Pro ty, které jsou pojmenovány: nevěrnost a zapírání Hospodina. Dopadl na ně Boží trest. Svatý Bůh má právo hřích trestat. Má právo se odmlčet. Zastavit své požehnání. A on to udělal, protože hřích je vážná věc. Ten trest zajetí popisuje prorok Jeremiáš (kapitola 27-29). Hospodin ohlásil svůj trest, ale samozvaní proroci prorokovali ve jménu Hospodinově klam: Králi babylonskému sloužit nebudeme! Ukradené předměty z Božího domu budou velice brzy z Babylo-na vráceny. Klam ve jménu Hospodinově! Ono to bude trvat sedmdesát let!

Boží milosrdenství je v tom, že trest je omezený. Z lidského pohledu dlouhá lhůta k tomu, aby lidé dozráli k pokání. Jestliže Bůh trestá, neznamená to ještě zavržení. Hospodin svůj lid miluje. Proto nepřehlídí jeho hřích, nesmíruje se s ním. Navrátilci z Babylona budou moci prožít zázrak Boží lásky, opětného požehnání, ochrany a vysvobození. Po čase trestu a pokání přichází radost z odpuštění.

Když zakokrhál kohout v nádvoří velekněžově a zrak Ježíšův se potkal s pohledem Petrovým, Petr nad sebou hořce zaplakal. Kde zůstalo jeho sebevědomí a odhodlání nasadit za Ježíše život? Jak může člověk zklamat sám sebe! Jakou hořkost si přivodit! Sám sobě, natož bližním i Bohu! Kolik hříchů vědomých i nevědomých se za námi troují! Kolik nevěrností! Nemusi to být slovní zapření jako u Petra. Ale každou nevěrohodností, každým selháním zapíráme Krista, každou neláskou, lhostejností k bolesti, bezpráví, utrpení... Mnohým způsobem lze zapřít Ježíše Krista a toho, který ho poslal, nebeského Otce. Mnohou podobu může mít nevěrnost. Lepí se na nás, jako prach na nohy v sandálech. Naše nevěrnosti se nás drží. Znovu a znovu se do nich zaplétáme. Znovu a znovu je však můžeme i vyznávat, litovat jich, prosit za odpuštění: „Bože, buď milostiv mně, hříšnému“. Na to Pán Bůh slyší, je-li to vyznání upřímné. Odpouští. Hříšník se raduje z Boží milosti.

My se neradujeme z toho, že jsme hříšní, že se nás drží nevěrnosti a zapírání Hospodina, ale radujeme se z toho, že náš zármutek nad vinou Pán Ježíš Kristus mění v radost z odpouštějící lásky Boží. Radujeme se z toho, že Pán Ježíš Kristus přichází mezi nás, že jsme mu milí, když se scházíme v jeho jménu. Že nám pomáhá a dává východiska tam, kde jsme sevřeni vlastním i cizím hříchem.

Proto se teď radujeme a vážíme si toho, že bratr Karl Eugen Langerfeld k nám přichází s pomocí a službou. Kdysi před lety – možná dvaceti – chtěl u nás sloužit jako kazatel. Tehdy to nebylo možné. Dnes se možnost otevřela. O to víc si vážíme jeho služby, že přichází právě v době pro nás složité a těžké, že je ochoten nést s námi naše břímě. A naše vděčnost platí samozřejmě i jeho manželce. Je to i její oběť pro nás. Ona má svou službu a své povinnosti a my jim vlastně rozdělujeme rodinu.

Milí Langerfeldovi, moc Vám děkujeme, a děkujeme i Pánu Bohu za vás. Buďte tu vítáni. A milováni!

(Jiří Polma, v Jablonci na Nisou,
při nástupu bratra Langerfelda do služby, 8. 4. 2001)

biblické a teologické studie

Fortelná hospodyně, na půvabu nesejde. Biblický ideál ženy?

(Př 31,10-31)

V řadě knih k obtížným místům v bibli, kterou započal kdysi ještě profesor Heller, vyšla i kniha „Obtížné oddíly biblické poezie a moudrosti“ (Karmelitánské nakladatelství 2020), z níž je následující studie k poslednímu oddílu z knihy Přísloví.

Je celkem evidentní, že ve společnosti, kterou popisuje Starý zákon, má žena nerovnoprávné postavení. Biblické texty často ženy přehlížejí, jen ojedinele berou ohledy na jejich city (1 Samuelova 1-2). Starý zákon je psán z perspektivy muže a často se obrací výslovně na mužského adresáta. Je pravda, že má i ženské hrdinky. Avšak jejich osud bývá v porovnání s mužskými protagonisty mnohem trpčí. Šance královny Ester na přežití jsou v mnohém srovnatelné se situací otrokyň prostitutek (Est 4,11; 5,2). Rut se svého postavení a pozornosti muže musí doprošovat ponižujícím a kompromitujícím způsobem (Rt 3,3-9). Jsou i případy vysloveně tragické. Jejich tragičnost vynikne zejména ve srovnání s podobnými situacemi jimž v biblických vyprávěních čelí muži: žena levity v Sd 19,24-28 je zneužita a na následky znásilnění umírá, zatímco dva muži v Sodomě podobnému násilí vystaveni nejsou (Gn 19,5-11); dcera Jiftácha je obětována Hospodinu (Sd 11,34-40), zatímco Izák je ušetřen (Gn 22,11-14).

Místo na výsluní si ženy vydobývají, nakolik se jim daří získat vliv na muže, mnohé toho také rafinovaně zneužívají. Záporných mužských hrdinů je v Písmu samozřejmě víc, avšak zneužití „ženských zbraní“ je kritizováno nesmlouvavě. Silnou kritiku lze zaznamenat zejména v deuterokanonické literatuře, která starší biblické pasáže komentuje. Konkrétně Sírachovec nahlíží na ženu velmi negativně, dokonce ji považuje za odpovědnou za hřích: „Hřích začal od ženy, a proto všichni umíráme“ (Sír 25,24); „Neboť ze šatů vylétá mol a od ženy vychází ženská špatnost. Lepší je špatnost muže než dobrota ženy, je to žena, kdo přivádí do hanby a zneuctění“ (Sír

42,13-14). Snad v tom mohlo sehrát roli i to, že ženy jsou považovány za příčinu selhání mnoha králů (Šalomoun, Achab apod.).

Vzhledem k výše řečenému stojí za pozornost, že jedna z výrazně didakticky zaměřených knih Starého zákona, kniha Přísloví, je završena chvalozpěvem na ženu (Př 31,10-31). Ovšem už letmý pohled na tuto skladbu může čtenáře, a především čtenářku, poněkud zklamat. Zdá se, že svatopisec, jemuž za tento text vděčíme, na ženě oceňuje pouze její výkon v domácnosti. Jako kdyby její hodnota spočívala jen v tom, že je užitečná svému muži, který profituje z její čínorodosti (v. 23), jako kdyby vůbec nezáleželo na tom, zda jí to sluší či nikoli (v. 30), jako kdyby nebylo důležité, jak se cítí ona sama a jaké jsou její vlastní sny a přání. To v dnešní době, poznamenané vyhraněnými názorovými střety, může vytvářet značné napětí mezi těmi, kdo by raději viděli ženy jen doma u plotny, a na druhou stranu těmi, kdo nařikají nad nízkým procentem angažovaných žen ve veřejném životě. Abychom však nedošli k nějakému závěru unáhleně, zkusme ještě předtím, než se zaměříme na samotný závěr knihy Přísloví, ověřit, nakolik se tato kniha zabývá tématem žen na jiných místech.

Nebezpečí hrozící od „cizí“ ženy

První jasně vymezenou sekci knihy Přísloví tvoří kapitoly 1-9, které obsahují rady „synům“ (1,8.10.15; 2,1 atd.). Od prvních veršů, považovaných za „prolog“ (1,1-7), je zřejmé, že kniha chce posloužit především nezkušeným a mladým adresátům, aby se dobře připravili na život (v. 4), což samozřejmě nevyklučuje, že užitek z ní mohou mít i zkušenější (v. 5). Tématu žen je přitom dán poměrně velký prostor.

Už od druhé kapitoly je „synům“ doporučováno, aby usilovali o moudrost, která je může uchránit před různými svody. Mezi často zmiňované patří žena, respektive „cizí“ žena. Není vždy jisté, jde-li v jednotlivých případech o ženu jiného národa či jiného muže, ale nebezpečí je vnímáno (Př 2,16-19).

Stejnému tématu se věnuje celá pátá kapitola, která nabádá „syna“ (v. 1), aby nechodil za „cizinkou“ (v. 3-11), zachoval věrnost vlastní ženě (v. 15-19) a nemířil dobrovolně ke smrti (v. 23). Opakovaně je přitom zdůrazňováno, že je třeba věnovat pozornost moudrosti a poučení, nemá-li člověk sejit se správné cesty (v. 1-2.7.12.23).

Ve stejném duchu pokračují některé verše v následujících kapitolách (Př 6,23-35). Nemusí se tu ani poukazovat na to, že cizoložství je hřích, který uráží Boha, obraz pomsty podvedeného manžela je dostatečně varující. Návod, jak se pomstě vyhnout, je včas si všítnout rady vychovatelů, aby byly kdykoliv k dispozici:

Přivaž si je natrvalo k srdci, oviň si je kolem hrdla. Povedou tě, kamkoli půjdeš, když budeš ležet, budou tě střežit, procitneš a budou s tebou rozmlouvat (Př 6,21-22).

Sedmá kapitola pak sugestivně líčí chování záludné cizoložné ženy s poukazem na zkázu toho, kdo se jí nechá svést (7,10-27). Téma ženy vrcholí v této sekci knihy Přísloví v kapitole deváté alegorií dvou žen: „Hlouposti“ a „Moudrosti“. Hloupost oproti paní Moudrosti nenabízí nic hodnotného.

Je zřejmé, že varování před „cizí“ ženou má v první části knihy Přísloví nemalý prostor a opakovaně kontrastuje s tématem hledání moudrosti a radami, jak a proč ji získat.

Žena družka – záleží na tom, jaká je

Další sekce knihy Přísloví, mezi nimi zvláště dvě tzv. sbírky „Přísloví Šalomounových“ (viz jejich označení v 10,1 a 25,1) už neobsahují rady, ale spíš úvahy o životě. Jedná se o krátká a někdy i vtipná rčení, vycházející ze zkušenosti. K té patří i soužití se ženou. Autor knihy vidí jeho negativa i pozitivita.

Negativ si všímají například tyto verše:

Zlatý kroužek na rypáku vepře

je žena krásná, ale svéhlavá a rozmarná. (Př 11,22)

Svárlivá žena je jak neustálé zatékání vody. (Př 19,13b)

Lépe je bydlet na střeše v koutku

než se svárlivou ženou ve společném domě. (Př 21,9)

Lépe je bydlet v zemi pusté

než se ženou svárlivou a zlostnou. (Př 21,19)

Na klady zase upozorní verše následující:

Žena statečná je korunou svého manžela,

kdežto ostudná mu je jako kostižer v kostech. (Př 12,4)

Moudrá žena buduje svůj dům,

kdežto pošetilá jej vlastníma rukama boří. (Př 14,1)

Kdo našel ženu, našel dobro

a došel u Hospodina zalíbení. (Př 18,22)

Dům a majetek lze zdědit po otcích,

ale prozíravá žena je od Hospodina. (Př 19,14)

Chvála zdatné ženy jako vyvrcholení knihy Přísloví

Po mnoha radách „synům“, jak dojít úspěchu, i rčeních, která komentují život, uvede Př 31,10-31 v závěru knihy text, který chválí ženu. Jde o skladbu, která je sestavena jako tzv. „akrostich“, to znamená, že počet jejích veršů odpovídá počtu písmen hebrejské abecedy (22) a jednotlivé verše také příslušným písmenem hebrejské abecedy začínají, od prvního až po poslední.

Takto sestavené abecední skladby najdeme i v jiných biblických spisech (Ž 111; 112; 119; Pl 1; 2; 3; 4 aj.). Tím, že specifickým způsobem využijí všech písmen abe-

dy, symbolicky naznačují úplnost, ať už se zabývají jakýmkoli tématem (Ž 111 chválí Hospodina; Ž 112 blahorečí zbožnému muži; Ž 119 opěvuje Boží zákon; jednotlivé kapitoly knihy Pláč nařikají nad zkázou Jeruzaléma). Př 31,10-31 tak hodlá čtenáři či posluchači představit „úplnou“ chválu.

O jakou ženu se jedná? Český ekumenický překlad hovoří o ženě „statečné“, v hebrejském originále je přívlastkem ženy podstatné jméno *chajil*, které může označovat „statnost“, „statečnost“, „válečnou moc“, „vojsko“, „zamožnost“ apod. Terminologie použitá v některých dalších verších by mohla svádět k tomu, abychom této ženě přisoudili dravost, se kterou se zmocní „kořisti“ (hebrejské slovo *šalál* ve 2. kapitole označuje lup či válečnou kořist), či lačnost, která ji vede k tomu, aby za noci vstala a vydala se obstarat potravu (někteří badatelé vidí ve v. 15 přirovnání ke lvici, která se v noci vydává za kořistí, aby nakrmila své mladé). Text opakovaně hovoří o její „síle“ (v. 17.25). Ač se nejedná o „amazonku“, která by vynikala válečným uměním, přesto volba terminologie od samého začátku naznačuje, že dotyčná si chválu nezaslouží o nic méně než ti, kdo bývají opěvováni jako heroičtí bojovníci. Zásluhy naší ženy jsou srovnatelné.

Je evidentní, že vychvalovaná žena vyniká především tím, jak zdatně si vede při řízení své domácnosti. Kromě zásobování domu (v. 13-15) je zde řeč o typické ženské práci, jakou je zhotovení oděvů (19.21-22.24). Přesto se nedá říci, že by dotyčná byla „domácí puťkou“. Je to ona, kdo se stará o vlnu a len (13), dle hebrejského textu je doslova vyhledá/vypátrá. Je-li přirovnána k obchodní lodi (14), pak sama vychází mimo svůj dům, aby obstarala potravu. Sama obchoduje, když své výrobky nabízí kupci (24). Nemíjí ve stínu svého manžela, to spíše on je v této skladbě upozaděn. Pokud se dočká uznání, pak pro její zásluhy (23). Ona je tou, která je na prvním místě oceňována za moudrá slova (26), slovům jejího manžela je věnována pozornost jen potud, pokud svou ženu chválí (28).

Je však záměrem autora tohoto textu pouze vyznat ve dvaceti dvou tvrzeních (tvořících formálně „úplný celek“, ale jinak spíš nezávislých), čeho si obecně cenit na případné partnerce? Nebo chce poukázat na nějakou konkrétní ženu jako vzor? Ač nebudeme detailně rozebírat jednotlivé verše, přece jen si všimněme, jaké asociace mohou u čtenáře vzbudit některé motivy v kontextu předchozích kapitol knihy Přísloví.

Chvála zdatné ženy začíná v Př 31,10 srovnáním: „Je daleko cennější než perly“. Toto srovnání je natolik výrazné, že nelze pominout dva předchozí texty, které je zmínily podobně. Dle Př 3,15 a také 8,11 je to samotná moudrost, která je „nad perly“ a nevyrovnejší se jí žádné skvosty!

O zdatné ženě je dále ve v. 11 řečeno, že srdce jejího manžela na ni spoléhá a nepostrádá kořist. V předchozích sekcích knihy Přísloví je to opět moudrost, která přináší bohatství a naplňuje pokladnice (8,18.21).

Zdatná žena při svém starání o blaho domu dává příkazy svým „dívkám“ (tj. služebným – v. 15). Také paní Moudrost v Př 9,1-3 vysílá své „dívky“, aby zvaly k hostině, kterou připravila.

Zatímco pošetilý dle Př 24,7 neotevře „v branách“ svá ústa, protože moudrost je pro něj příliš vysoko, manžel, který získal zdatnou ženu, dojde uznání „v branách“ (v. 23), také sama zdatná žena je „v branách“ chválena (v. 31).

Moudrost se může pochlubit svým vynikajícím „ovocem“ (Př 8,19). Také v. 16 a 31 hovoří o „ovoci rukou“ zdatné ženy.

Je-li moudrost od samého počátku knih Přísloví spojována s „bázní před Hospodinem“ (Př 1,7; 2,5-6; 8,12-13; 9,10 atd.), na samém konci knihy Přísloví je to zdatná žena, která vyniká „bázní před Hospodinem“ (v. 30).

Není divu, že skladba o zdatné ženě bývá čas od času interpretována alegoricky. Tato žena představuje Moudrost, která byla již v předchozích textech personifikována (zejména Př 9). Moudrost má být nejen „sestrou“ (7,4), ale tou pravou družkou, o níž je třeba usilovat a hledat ji, protože ona přinese tomu, kdo ji získá, vše dobré.

Prohlásit ovšem závěr knihy Přísloví za čistou alegorii, která se vztahuje k personifikované Moudrosti a která s obrazem vzorné manželky, dle starověkých měřítek, nemá nic společného, by bylo velmi unáhlené. Mohli jsme pozorovat, že kniha Přísloví věnuje nezanedbatelný prostor úvahám o skutečných ženách, takových, se kterými se její adresáti, nezkušení mladíci, mohli setkat a mezi kterými měli dobře vybírat. Koneckonců, na rozdíl mezi „zdatnou ženou“ a „ženou ostudnou“ upozorňuje už Př 12,4.

Zdatná žena tedy nepředstavuje „personifikovanou Moudrost“. Přesto lze bez nadsázky prohlásit, že je „ztělesněnou moudrostí“, neboť tomu, kdo vedle ní žije, přináší podobný užitek jako moudrost sama.

Nedůstojná představa o dokonalosti družky?

Již výše bylo uvedeno, že primárními adresáty knihy Přísloví byli mladí muži. V případě Př 31,10-31 lze dokonce hovořit o dobře situovaných, protože popisovaná domácnost oplývá určitým přepychem. Těm nezkušeným, kteří by snadno mohli při výběru partnerky podlehnout pouze erotickému kouzlu, byla určena právě kniha Přísloví a její „vize“ dobré ženy, nikoli Píseň písní (ta byla naopak podle židovské tradice určena až zralým ženatým mužům). Ač nikterak neobstojí názor, že naše skladba byla určena jako instrukce mladým dívkám či ženám, přesto je evidentní, že ženy ji dnes čtou také a chtějí nechtě se s ní poměřují. Mají důvod být zklamány? Položme si několik otázek.

a) Nabízí se tu obraz ženy, na kterou doléhá nerovnoprávné postavení?

Oproti stereotypům, které bychom si mohli vytvořit o ženách starověku (dokonce i stereotypům, které by dodnes mnozí chtěli prosazovat), se žena popisovaná v Př 31,10-31 těší značné nezávislosti, podílí se na obchodu a vnější aktivitě. Nezdá se,

že by ji její manžel ovládal či udržoval v područí. Zůstává však tou, která je při veškeré své činnosti oporou pro své nejbližší okolí, její práce ji přitom nezmáhá, nýbrž těší (v. 13.25).

b) Co city manžela? Neměl by také obdivovat půvab své ženy a více se rozplývat láskou?

Radost z lásky k ženě byla zmíněna již v jedné z dřívějších kapitol knihy Přísloví (raduj se z ženy svého mládí... Př 5, 18-19). V Př 31, 10-31 se text omezí jen na jednoduché konstatování: „Srdce jejího manžela jí důvěřuje“ (v. 2). Snad by to mohlo být považováno za málo, ale v kontextu Starého zákona to málo rozhodně není. Vždyť mnohé starozákonné texty opakovaně kritizují spoléhání či důvěru, která se opírá o člověka. Jen Bůh je tím, komu přísluší hodnotná důvěra, jen On je tím, o koho je možno se opřít (viz Ž 118,8; 1446,3; Jr 17,5 aj.). Může-li zde manžel podobným způsobem „důvěřovat“ také své ženě, pak je to pro ni ve skutečnosti velká poklona!

c) Co má ze své námahy samotná žena?

Zdánlivě se nám nabízí obraz ženy, která se rozdává pro druhé a z její píle profituje především manžel. Závěrečný verš však naznačí, že také ona sama okusí dobré ovoce svých skutků. Obrátme však pozornost i na v. 18, v ČEP: „Okusí, jak je dobré její podnikání. Její svítilna nehasne ani v noci.“ Z určitého pohledu může takové tvrzení vyvolat rozpaky, zejména druhá část verše, neboť se zdá, že dotyčná nemá ani čas se vyspat. Až příliš připomíná přetíženou podnikatelku. Jde však o interpretační překlad hebrejského textu a není jediný možný.

Zaměříme-li se na první část verše, čteme v hebrejském textu doslova: „Okusí, že dobrý je její zisk.“ Nepoukazuje se tu na zálibu v podnikání jako takovém, nýbrž na zakoušení odměny za vynaložené úsilí. Navíc formulace „okusit, že [je] dobrý“ v kontextu hebrejské bible až nápadně rezonuje se slovy Ž 34,9: „Okuste a vizte, že dobrý je Hospodin.“ Snad není příliš troufalé domnívat se, že odměnou činorodé ženy nemusí být jen lidské uznání, ale spolu s tím i Boží přízeň.

Druhá část 18. verše může být ve světle následujícího verše (v. 19 zmiňuje přeslen a vřetenou) chápána jako poukaz na vyčerpávající práci do noci. Avšak slova „její svítilna v noci nezhasne“ můžeme posoudit i na pozadí jiných veršů knihy Přísloví, které poukazují na hasnoucí či nehasnoucí svítilnu.

*Světlo spravedlivých radostně září,
kdežto svévolníkům svítilna hasne. (Př 13,9)*

*Kdo zlořečí otci a matce,
tomu zhasne jeho světlo v nejhustší tmě. (Př 20,20)*

*Zlý žádnou budoucnost nemá,
svévolníkům zhasne světlo. (Př 24,20)*

Všechny zmíněné verše hovoří o „svítilně“ (i když ČEP někdy překládá „světlo“) a zdá se, že tento termín je v knize Přísloví užíván výhradně jako metafora (kromě

výše zmíněných veršů ještě v 6,23 a 20,27). I když Př 13,9; 20,20 a 24,20 použije jiné synonymum pro vyjádření „zhasnutí“, přesto je možné připustit, že rovněž Př 31,18 nevylučuje podobný obraz: na jednu stranu sice naznačuje noční bdění, na druhou stranu však může snadno vzbudit představu úspěšného překonání životních úskalí či dokonce představu, že popisovaná žena neupadne v zapomenutí. Obě části v. 18 proto mohou být nahlíženy jako paralely, které ujišťují o tom, že chválená žena se dočká také svého osobního úspěchu.

Jak může být „chvála statečné ženy“ aktuální ještě dnes?

Představuje Př 31,10-31 nadčasový ideál ženy? Nebo tato perikopa, spolu s dalšími radami a rčeními knihy Přísloví, zaznamenává jen dílčí zkušenost muže v jedné konkrétní době a konkrétní společnosti?

Jedním z nejdůležitějších poselství tohoto textu je výzva nebýt povrchní. Nebezpečí hodnotit člověka podle zjevu, degradovat partnera, zvláště ženu, na předmět sobeckého ukojení se všemi negativními důsledky, je velké. Žena v Př 31,10-31 takto nahlížena není, sama také nezavdává příčinu, aby mohla být degradována. Kniha Přísloví měla svým adresátům opakovaně připomínat, že není lhostejno, jakou partnerku bud mít po boku. V tom je nadčasová. riziko špatného výběru a ulpění na povrchu není dnes o nic menší, než bývalo v minulosti. V každé době platí, že pro úspěšný a vyrovnaný život není zanedbatelné, jaké zázemí máme doma.

Žijeme však s vědomím rovnoprávnosti. Ať už muž nebo žena, všichni víme, že jsme „jedno v Kristu“ (Ga 3,28-29). Má-li dnes Písmo oslovit i ženy, není od věci pokusit se aplikovat rady a tvrzení knihy Přísloví vhodným způsobem i z opačné perspektivy a uvažovat o mužích. Co mudroslovná literatura doporučuje ženám pro výběr partnera? Jak by formulovala opatrnost před „cizím“ mužem? Je celkem legitimní vyčíst si z Přísloví poučení: „Zlatý kroužek na rypáku vepře je muž fešák, ale ješitný a vzteklý“ (srov. 11,22), nebo: „Lépe je bydlet na střeše v koutku než s ubrblaným morousem ve společném domě“ (srov. 31,9 či 25,24). Ať žena nebo muž, nad texty knihy Přísloví si můžeme klást všichni stejné otázky:

Čeho si cením na partnerovi/partnerce? Je to jen nápadný šarm a líbivý zjev?

Co nabízím sama/sám tomu, s kým žiji ve společné domácnosti?

Všímám si, doceňuji a s patričním vděkem chválím toho, kdo vedle mne obětavě, někdy i nenápadně plní své povinnosti?

Př 31,10-31 může dokonce oslovit ty, kdo se v současné společnosti realizují jako „single“, ať už k tomu mají jakékoli důvody. Vždyť „žádný člověk není ostrov“ a ničí život nemá zůstat neplodný. Jak se vedle mne cítí moji spolupracovníci či kolegové v rozličných společenstvích? Mohou se na mne spolehnout? Co může každý z nás udělat pro to, aby se alespoň někdy podobal „zosobněné moudrosti“?

*(Gabriela Ivana Vlková
profesorka Cyrilometodějské teologické fakulty v Olomouci)*

dějiny

Dvě osobní výročí

Letos uplyne sto let od narození dvou teologů a kazatelů, kteří sice působili převážně v Českobratrské evangelické církvi, ale měli kontakt i s Jednotou bratrskou. Jejich jména jste našli nebo najdete i v letošních Heslech. Jsou to farář Renatus Schiller (*19. 10. 1923) a profesor Amedeo Molnár (*24. 1. 1923). Oba byli zamlada v Jednotě a oba přestoupili po válce kvůli některým personálním problémům do ČCE.

Amedeo Molnár se narodil v Praze, kde také žil a 1942 maturoval. Protože byly zavřeny vysoké školy, nemohl pokračovat normálně ve studiu a působil jako diakon v pražském sboru a v Dobřívě. Přitom studoval pololegální vzdělávání kazatelů při synodní radě. V roce 1944-45 byl diakonem v Železném Brodě, u bratra F. T. Petra. Z té doby pochází některé z jeho prvních publikací, např. knížečka „Bratři a král“. Po válce studoval Husovu bohosloveckou fakultu v Praze, od roku 1947 byl asistentem a v roce 1949-50 vikářem, to již v evangelickém sboru na Žižkově. Po zbytek života (†1990) působil jako evangelický historik na Komenského fakultě. Jeho práce o Jednotě, zvláště o Bratru Lukášovi a Boleslavských bratřích, ale i řada dalších drobnějších, jsou základem, ze kterého vychází studia staré Jednoty bratrské dodnes.

Renatus Schiller se narodil jako syn kazatele Jednoty bratrské bratra Jindřicha Schillera v Praze, kde byl jeho otec kazatelem v letech 1917-1930. Svá školní léta prožil ve sboru mladoboleslavském (1930-1941) a od roku 1941 opět v pražském. Po válce, když jeho otec jako kazatel skončil a odešel do penze, vystudoval teologickou fakultu již jako evangelík. V letech 1956-57 byl vikářem ve Střešovicích, 1957-69 farářem v Děčíně. Za „pražského jara“ byl krátce ředitelem bohosloveckého semináře (1969-70) a od roku 1971 do smrti (†1986) byl farářem sboru u Salvátora.

unitas fratrum

Náše společné poklady (pokračování)

Kapitola 4

„Není křesťanství bez společenství“
Pojetí církve v *Unitas fratrum*

Podle Nového zákona je společenství (řecky *koinonia*) důležitou částí křesťanského života. Zkušenost společenství je také důležitou součástí identity *Unitas fratrum*. Hrabě Zinzendorf jednou řekl: „Neznám žádné křesťanství bez společenství.“ V této kapitole se dozvíte více o tom, jak se utvářel důraz na společenství v praxi církevního života Jednoty a o jejím teologickém pojetí církve.

4.1 Bratři a sestry v Kristu

Pro porozumění společenství v Jednotě je charakteristické, že se vnímáme jako sestry a bratři v Kristu. To byl postoj prvního společenství Bratří v Kunvaldě a bylo to také pojetí těch, kdo obnovovali Jednotu v Ochranově. To, že jsme bratři a sestry je základní chápání vztahu mezi křesťany. V evangeliích najdeme několik příkladů, kde Ježíš vyzývá své učedníky, aby jedni druhé vnímali jako bratry a sestry (Mk 3,34; Mt 23,8; L 22,32). Když čteme knihu Skutků, také najdeme, že se první křesťané pokládali za bratry a sestry: „šlo se mnou i těchto šest bratří“ (Sk 11,12). „Učedníci se rozhodli, že každý podle svých možností pomůže bratřím v Judsku“ (Sk 11,29). „My, apoštolové a starší, vaši bratři...“ (Sk 15,23). A stejně Pavel podává hojně dokladů, že první křesťané se oslovovali jako „bratři“ a „sestry“ (Ga 1,1; Fp 1,12; Ř 16,1).

V dějinách křesťanství bylo někdy chápání křesťanů jako bratří a sester zastíněno jinými koncepcemi, zvláště když se kladl přílišný důraz na hierarchickou a instituční podobu církve. V mnoha případech dostávalo kněžstvo spíše roli otců než bratrů. Jeden z důvodů vzniku Jednoty byl nesouhlas s tímto hierarchickým pojetím, které v té době vládlo v římské církvi. První příslušníci Jednoty se nazývali „jednota bratří“ (latinsky *unitas fratrum*). Později v Německu se společenství Jednoty nazvalo Brüdergemeine, což znamená obec bratří. V této terminologii je mnohem víc než jen název. Ukazuje to na základní pochopení církve, v tomto případě *Unitas fratrum*, která je shromážděním (řecky *ekklesia*) lidí, bratří a sester, kteří jsou si rovni před Pánem a v důsledku toho rovni ve vztazích mezi sebou (viz kap. 1.5).

V této souvislosti je důležité zmínit náš důraz na Ježíše Krista jako „vrchního staršího“ *Unitas fratrum*. Kapitola 2.1 podává podrobnější vysvětlení historie a významu tohoto úřadu. Jeho význam pro naše chápání církve spočívá ve skutečnosti, že nám předkládá důrazné připomenutí jednoty církve a střeží nás před totalitními tendencemi ve správě církve. Žádný představitel církve si nemůže činit nárok na absolutní moc, protože nejvyšší autorita v církvi patří Kristu. Takto pochopila a přijala Jednota nehierarchické pojetí církve, její organizace a vedení. I když jsou třeba různé stupně autority a odpovědnosti, všechny mají sloužit Kristu a církvi. Uznávat Krista jako „vrchního staršího“ nám pomáhá uznávat se navzájem jako sestry a bratři.

4.2 Důležité aspekty pojetí církve v Jednotě

Co je církev? V teologických učebnicích najdeme mnoho různých modelů a definic pojetí církve. Dokonce i Nový zákon podává několik různých obrazů, mezi nimi církev jako lid Boží, církev jako společenství spásy, církev jako tělo Kristovo. Tyto pohledy nejsou vzájemně vylučné, spíš zdůrazňují vždy jeden důležitý aspekt pojetí církve. V dalším oddíle chceme načrtnout některé aspekty důležité pro pojetí církve v Jednotě.

4.2.1 Církevní řád

Některé body, které jsou v tradici Jednoty zdůrazňovány, jsou obsaženy v Církevním řádu UF (COUF). V základním smyslu je *Unitas fratrum* obecnstvím věřících, kteří jsou jedno v Pánu a jsou povoláni, aby vydávali svědectví o evangeliu (COUF §1). To předně znamená, že naše církev je povolána, aby byla společenstvím živé víry, její členové mají osobní vztah ke Kristu a jsou spojeni v úsilí následovat jej (COUF §51). Za druhé, církev je společenstvím služby, povolána, aby sloužila světu misijní činností a praktickou pomocí těm, kdo jsou v nouzi (COUF §8-10). Za třetí, *Unitas fratrum* je globálním a otevřeným společenstvím. Snaží se být živým příkladem křesťanské jednoty přes kulturní, národní a etnické hranice, zastává, že „není rozdíl mezi těmi, kdo jsou jedno v Pánu Ježíši“ (COUF §7). Určitým způsobem je Jednotu možno vnímat jako „intencionální“, záměrnou. To znamená, že zůstane Jednotou tak dlouho, jak dlouho tu bude záměr jí zůstat. Tím důležitější je naše věrnost povolání, vyjádřenému v COUF §6: „Věříme a vyznáváme, že Církev je jedna. Její jednota je dána v jednom Pánu, Ježíši Kristu.“

4.2.2 Biblická inspirace

Obecné chápání je, že křesťanská církev byla založena o letnicích. Vznikla tím, že Bůh dal skupině lidí mimořádnou zkušenost. Na apoštoly sestoupil Duch a oni mohli kázat zvěst o Ježíši Kristu v mnoha jazycích. Věřící se shromáždili, začali vytvářet skupiny, v nichž sdíleli své majetky, pokrmu i své životy, jak je tomu naučil

Ježíš (Sk 2,42-47). Vytvořili společenství v domácnostech, postupně začali organizovat církve a ustanovovat lidi do různých funkcí ve sborech. zakoušeli časy pronásledování a museli řešit konflikty ve svém společenství. Dospěli také k poznání, že byli povoláni, aby zvěst o Ježíšovi sdíleli se všemi národy a začali vysílat misionáře. Spisy Nového zákona poskytují o životě prvotní církve podrobné informace. Tyto spisy byly zdrojem inspirace, když první generace Jednoty hledala, jak své společenství organizovat, a od té doby zůstávají pro Jednotu zdrojem inspirace a vodítkem.

4.2.3 Pozadí husitské reformace

Zakladatelé prvního společenství Jednoty v Kunvaldu byli následovníky Jana Husa. Některé myšlenky husitské revoluce pro ně byly velmi důležité, například požadavky obsažené ve Čtyřech pražských článcích:

- evangelium má být kázáno svobodně v jazyce lidu;
- při slavení večeře Páně mají být chléb i víno rozdíleny lidem;
- kněžstvo má opustit světské statky a žít v chudobě;
- všichni lidé, včetně kněžstva a šlechty, mají být stejně odpovědní za své činy, podle zákona Božího.

Jedním z velkých témat v husitské reformaci bylo užití vojenské síly k obnově církve. Jedna skupina se snažila ustanovit novou církev na základě vojenského boje ve městě Tábor. Byli nazýváni Tábority a trvalo asi 15 let, než byli vojensky poraženi. Jiní byli přesvědčeni, že násilí není správnou cestou, jak žít podle evangelia Ježíše Krista. Jedním z nich byl Petr Chelčický, který učil, že protože je společnost zkažená, zvláště ve městech, nejlepší způsob, jak následovat Krista je žít odděleně od světa. Tohle zastávali první Bratří, když roku 1457 ustavili své společenství v odlehle vesnici Kunvald. Vnímali se jako bratrstvo opravdových věřících, kteří se cele zavázali k poslušnosti Kristova učení, jež nacházeli v Kázání na hoře. Členství v této skupině bylo dobrovolné. Jejich vůdcem byl Bratr Řehoř, ale když nastal čas vybrat si kněze, rozhodli se svolat synod, který by toto rozhodnutí provedl. Zvolením vlastních kněží i biskupů se toto společenství stalo v roce 1467 samostatnou církví.

4.2.4 Model ochranovského společenství v jeho počátcích

Ochranov byl založen 1722, když moravští exulanti našli útočiště na statcích hraběte Zinzendorfa. Nová osada se brzy stala společenstvím věřících, kteří se upřímně snažili následovat Krista. Jedním z důležitých vzorů byl ideál první křesťanské církve, jak je popsán v knize Skutků i v jiných raně křesťanských textech. Konala se každodenní setkávání k četbě bible, modlitbám a zpěvu. Zavedli biblicky doložené praxe jako hody lásky, mytí mohou a políbení pokoje. Vznikla celá řada laických funkcí, takže členové sboru se mohli rozdílnými obdarováními aktivně podílet na úkolech duchovní i praktické služby. Lidé se setkávali v malých skupinách kvůli pastorační péči a organizovali nepřetržitou modlitební stráž.

Nadto se vyskytly dvě události, které rozhodným způsobem ovlivnily budoucnost Unitas fratrum. V roce 1727, když bylo společenství narušeno ostrými spory o různé náboženské otázky, lidé zakusili dar smíření mocí Ducha svatého při večeři Páně 13. srpna. Naučili se milovat a přijímat jedni druhé jako bratři a sestry v Kristu, navzdory vzájemnému nesouhlasu. Tento den se připomíná jako „narozeleniny“ obnovené Jednoty bratrské (viz kapitola 2.4.2).

Potom, v roce 1731, se bratři setkali s Antoniem Ulrichem, konvertitou, otrokem ze Západoindických ostrovů, který jim pověděl o bídě karibských otroků, včetně jejich duchovní nouze. Toto setkání podnítilo počátek bratrské misie, když Leonard Dober a David Nitschmann pocítili povolání jet na ostrov svatého Tomáše a zvěstovat evangelium africkým otrokům. Byli vysláni v roce 1732 a brzy je následovalo mnoho dalších misionářů. Následkem bylo, že se misie stala integrální částí bratrského chápání, co to znamená být církví (viz kap. 7.1).

4.3 Sbory v osadách Jednoty

Jak se Jednota šířila do různých míst v Evropě, Americe a na misijních polích, zakládali zpravidla zvláštní osady, které byly zároveň sborem, ve kterých žili jako společenství víry. To dostalo i architektonický výraz. Po dlouhou dobu bylo dovoleno usídlit se v těchto osadách pouze členům Jednoty. Vedením církve byly vyřizovány jak církevní, tak všední záležitosti, protože všechny oblasti života měly být podřízeny Bohu. Podobně byly ekonomické činnosti důležitou součástí duchovního života. Osady provozovaly různé obchody a řemesla, aby si lidé mohli vydělávat na živobytí důstojným způsobem.

Obvyklý vzor bratrských osad měl tuto podobu: v centru bylo prázdné pravoúhlé náměstí, na jehož stranách byly kostel a další důležité komunitní budovy. Za nimi pak byly další soukromé domy. Počet ulic byl různý, ale obvykle byly geometricky pravidelně napojeny na náměstí. Doprava procházela okrajem osady. Jedna strana osady byla „sesterská“, kde byly domy pro svobodné sestry a vdovy, druhá „bratrská“, kde byly budovy pro bratry. Podobně byla i v kostele strana sester a strana bratří, se samostatnými vchody. Toto uspořádání mělo udržovat muže a ženy odděleně, aby se předešlo nenáležitým kontaktům, ale bylo to i vyjádřením rovnosti všech věřících. V osadě byla zpravidla škola, obchod a různé dílny, také zvláštní dům pro hosty. Zvláštní styl měly i bratrské modlitebny a hřbitovy, o tom bude v kapitole 6.5.

Plán bratrských osad byl velmi praktický, ale vyjadřoval i náboženskou symboliku. Na náměstí tvořily cesty zpravidla kříž. V centru byla často kašna, připomínající Krista jako zdroj živé vody, který je středem společenství. Bratři doufali, že jejich osady budou jako město ležící na hoře (Mt 5,15) a budou živým svěděním o příchodu království Božího.

Po dlouhou dobu sloužily bratrské osady v Evropě i Americe jako základny pro misijní a evangelizační práci, poskytovaly pro ně jak finance, tak lidi. Kolem polovi-

ny 19. století však vidíme, že mnohé bratrské osady již vznikaly bez této struktury. Dnes neexistuje v převážné části Unitas fratrum žádný specifický urbanismus. Příznačné je, že v roce 2015 byla osada Jednoty v Christiansfeldu, v Dánsku, přijata organizací UNESCO jako součást světového kulturního dědictví.

4.4 Bratrská úmluva

Důležitou součástí bratrského pojetí církve je přesvědčení, že pro organizaci a správu církve jsou důležitá zvláštní pravidla pro řád a kázeň. Vůdčím osobám v prvních časech Ochranova bylo zřejmé, že prospěch společenství závisí na dobrých pravidlech, s nimiž budou všichni souhlasit. Taková pravidla jsou vlastně výrazem jednoty. Jsou-li taková pravidla jasně vyjádřena, pomáhá to uvarovat se konfliktů a zmatků a umožňuje to pracovat společně efektivně a plynule. Zároveň to stanoví pro všechny správné způsoby jednání a chrání to slabě.

V roce 1727, když se Ochranov vzpamatoval z prudkých konfliktů, vydal hrabě Zinzendorf soubor pravidel známý jako „Bratrská úmluva“, který měl ve společenství podporovat pokoj. Byl nabídnut členům společenství ve formě smlouvy, vyjadřující vzájemná očekávání, jak má vypadat život ve společenství víry. Záměrem nebylo udělat z ní kázeňský řád, který by byl vymáhán, ale právě jako úmluvu, k níž se členové připojí dobrovolně. Bratrská úmluva z roku 1727 obsahovala přes 40 bodů, které se týkaly různých otázek života společenství, jako role starších, řešení konfliktů, zacházení s nemocnými... Nešlo o nějaké vyznání, ale o komunitní dokument, který měl být revidován a aktualizován podle měnící se situace (anglický překlad najdete na <https://milewis.wordpress.com/credo/moravian-brotherly-agreement/>).

Některé prvky z Bratrské úmluvy byly začleněny do našeho církevního řádu (COUF) a do řádů v jednotlivých provinciích. Navíc jsou v některých provinciích užívány moderní verze „Bratrské úmluvy“, například Západoindické ostrovy a Americké provincie. V severní provincii USA se současná verze jmenuje „Moravian Covenant for Christian Living“. Snaží se předložit přehledně a současnou formou dokument o životě a víře jednoty, který by každému členu pomáhal uvědomovat si, jaký je náš křesťanský závazek.

V současné době užívá mnoho organizací, náboženských i sekulárních, dokument o poslání organizace, aby se ujasnila pravidla a očekávání týkající se oddanosti a spolupráce jejich členů. Zdá se, že „Bratrská úmluva“ je poklad z naší tradice, který může fungovat podobným způsobem. Takový dokument se může stát neocenitelnou pomocí při vyučování nových i současných členů a užitečným vodítkem pro vyjádření povahy křesťanského života.

Severoamerický text lze najít zde:

<https://www.moravian.org/2018/06/moravian-covenant-for-christian-living/>
(pokračování)

náš seniorát

Ohlédnutí za setkáním sester v Jablonci nad Nisou

Sestry Ochranovského seniorátu zvolily jako místo letošního setkání sbor v Jablonci nad Nisou, chtěly tak ocenit jeho iniciativu a solidaritu. Po vypuknutí války na Ukrajině v loňském roce se Jablonecký sbor ujal ukrajinské rodiny a poskytl jejím sedmi členům ubytování ve sborovém domě. Pan Andrij se svou ženou, kteří přišli z Ivanogradské oblasti, nám pověděli svůj příběh.

Když po vypuknutí války ruské rakety nevyzpytatelně útočily i na západní část Ukrajiny, jednal pan Andrij velice rozhodně. Odjeli se svými 5 dětmi a širší rodinou autobusy přes Polsko a německé Drážďany, až se dostali do Jablonce, kde již několik let žijí a pracují jejich dva příbuzní.

Rodina se hlásí k baptistické víře a přes jablonecké církevní společenství se zprostředkovalo bydlení v našem Ochranovském sboru. Otec Andrij sehnal dobrou práci v místní firmě, tři starší děti se velice rychle a dobře učily jazyk a začlenily se do výuky zdejší školy. Se dvěma malíčkými dětmi je jejich matka v domácnosti. Sborový dům i zahrada

ožily, děti si společně s dětmi kazatelky hrají, pan Andrij pomáhá s údržbou zahrady apod. Naše rozprava s Andrijem a jeho ženou pokračovala až téměř do oběda. Stesk po domově a po kamarádech však doléhá zejména na 3 starší děti. V letních prázdninách plánuje rodina jet domů na Ukrajinu a přitom zjistit, jaká je tam situace, je-li reálné sehnat práci, aby se uživilí a mohli se vrátit.

Celý náš sobotní den, který uvedla biblickým zamyšlením na verše z Efezským 3,2-9 sestra kazatelka Hana Jalušková, se nesl tématem „Pomoc v nouzi“, kdy na rozhovor s ukrajinskou rodinou navázaly úvahy ve skupinkách. Vyhledané příklady v biblických textech jsme srovnávaly s reálným životem dnešních rodin a společností.

Před polední přestávkou proběhla tradiční sbírka, která vynesla 11.000 Kč. Věnovaly jsme ji pro účely jabloneckého sboru. Po obědě nás vylákalo skutečně prv-

ní letošní teplé sluníčko na zahradu a přispělo tak k hřejivé atmosféře našeho setkání. Nechybělo ani společné fotografování.

Odpolední program zahájily pozdravy našich německých sester, které nám přivezly I. Baum a M. Adam z Ochranova. Následně přispěly do našeho programu sestry Petra Šlapánková a Alena Vantová promítáním fotodokumentace z loňské evropské konference žen Jednoty bratrské, která se konala ve Woltersdorfu u Berlína. Alena nás podrobně

informovala o programu konference, kde opět vládla velmi přátelská a radostná atmosféra. Vážíme si toho, že nám přípravný výbor evropské konference rezervoval místa pro 4 účastnice, ačkoli jsme v rámci evropské kontinentální provincie tak malé společenství.

Máme radost, že mezi nás postupně přicházejí i mladší sestry. Jsou to většinou maminky s menšími dětmi, které nemají času nazbyt, ale jde jim o vytváření a udržování společenství víry. Příště jim musíme více vyjít vstříc a pokusit se skloubit program s ohlídáním dětí. Uvítáme vaše nápady a podněty, aby program příštího setkání byl přínosný a přitažlivý.

(L. Bernardová)

Turnov – výlet do Ochranova

V sobotu 17. června uplynulo právě 301 let od poražení prvního stromu na stavbu městečka Ochranov (Herrnhut). Z turnovského sboru vyrazila čtyři auta s posádkou 20 členů sboru. Deset dospělých a deset dětí. Datum ale bylo dáno jen shodou okolností. Byla to sobota, na kterou jsme plánovali sborový výlet. Vždyť k loňským oslavám v Ochranově jsme z Turnova dorazili také ve značném počtu. Zvláštností této expedice byla skutečnost, že většina účastníků se do Ochranova dostala poprvé. Vycházeli jsme z myšlenky, že být „Moravan“ a nenavštívit Ochranov, je tak trochu ostuda.

Naše první kroky vedly do „kostela“, ochranovského bohoslužebného sálu. Přivítala nás sestra Benigna a měla obsáhlé vyprávění o počátcích Ochranova i o rekonstrukci sálu v posledních letech. „Teď už vím, proč je náš turnovský sál právě takový“

zaznělo z některých návštěvnických úst. V přízemí i prvním patře jsme pak shlédli trvalou výstavu, která historické vyprávění dokreslila a obohatila. Další naše kroky vedly na ochranný hřbitov, „Gottesacker“. Jeho prostota a originalita zaujme každého. Nemohli jsme na vršku Hutberg vynechat rozhlednu. Krásný výhled do kraje ukončil nečekaný déšť. A tak jsme zamířili do současného sídla Evropské kontinentální provincie v Ochranově, do budovy Vogtshof. K výkladu o losování Hesel UF jsme měli malé občerstvení. Právě tam, kde se Hesla každoročně losují. Kdokoliv z nás, dosud nepoučený o procesu výběru Hesel, si na tuto chvíli může vzpomenout vždy, když knížečku Hesel otvírá.

Výlet s dětmi (nejmladší účastník měl 9 měsíců) musí být podřízen především jejich možnostem a potřebám. Proto naše předposlední zastavení bylo právě u památníku, který připomíná onen památný den 17. června 1722. Odtud už je jen pár kroků k centrálnímu parkovišti. Ale to nebylo všechno. Vždyť ještě před Ochranovem tu přece byl Zinzendorfův zámek v Berthelsdorfu. Mohli jsme obdivovat stavbu tak zvaného „ochranovského baroka“, svěbytného stavebního stylu, a dostalo se nám tu srdečného přijetí a zasvěceného výkladu. A pak už odjezd domů.

Vděční Pánu Bohu, s díky našim předkům i sestře Benigně za krásné zážitky v Ochranově.

(Turnovští)

Letošní rovenské jaro

Ve sboru v Rovensku pod Troskami letos pokračujeme ve snaze nabídnout domovskému městečku kulturní a duchovní podněty, které mohou občerstvit srdce. Zůstáváme bezpečným prostorem s nízkým prahem, kde jsou dveře otevřené.

Na Bílou sobotu jsme u nás přivítali básničku Marii Iljašenko s autorským čtením poezie nazvaným Dněpr / Vltava / Metuje podle tří řek, ve kterých se zrcadlí její život a tvorba. Naslouchali jsme básním z poslední doby, v nichž se odrážela vál-

ka na Ukrajině, obecné strachy a hrůzy i možnosti, které člověk v těchto dnech má. Radovali jsme se z jasných slov. Jako ochutnávku zde se svolením autorky přetiskujeme báseň nazvanou „Dcery“, která byla i na plakátku rovenského čtení:

*Proč jste ještě nevyнесly koš?
Tohle už nedělej, spát v mém povlečení, když jsem pryč!
Musíš si brát svoje. Koriandr zežloutl, měla jsi ho dát pryč z balkonu.
Je špinavá podlaha. Když tu chodím, cítím to a je mi to nepříjemné.
Mají ptáci co jíst? Podle zvuku slyším, že ne.
Proč to házíš vedle? To budeš dělat vždycky?
Co je to za flek na mém stole, co jsi to tu pila?
Dnes poprvé mě napadlo, že kdybychom byli synové, bylo by to jiné.
A takhle i z růže, kterou jsme ti koupily na uvítanou
vylez ošklivý brouk.
Možná bychom dokonce byli jako bozi,
tak jako kdysi táta a jako dnes zrzavý kocour.
Jenže my jsme dcery.*

Jak je zvykem, kulturní program se plynule přelil do posezení u kávy a občerstvení a autorka s námi zůstala i na Velikonoční neděli.

Na začátku června jsme se poprvé zapojili do ekumenické Noci kostelů a to ve spolupráci s městem Rovenskem pod Troskami. S programem nazvaným „Zwolna a citedlně“ u nás v modlitebně vystoupil virtuos Jan Matěj Rak se stouletou kytarou. Bylo plno, přišli staří známí i docela noví lidé, z Rovenska i okolí, reprezentanti okolních sborů, jiných církví i lidé všelijak hledající. Také v tomto případě jsme se drželi osvědčeného postupu a všechny uhostili; i nyní se těšíme, až ti, kteří u nás byli v onu „noc“ poprvé, znovu přijdou.

Třetí akcí pozdního jara bylo víkendové setkání se sestrami a bratřími z našeho partnerského sboru v Drážďanech v sobotu 17. června. Díky obětavé a nenahraditelné práci sester ze sboru, sestry Marie Nešněrové z Ujkovic a bratra Jana Koly, neúnavného kuchaře, jsme se mohli sejít při hostině a v rozhovorech zkoumat, co máme společného a co bychom mohli podnikat. Sestra Erdmute Frank, současná drážďanská farářka, byla v Rovensku poprvé, známe ji však dobře z pravidelných online setkání Moravians in Conversations, jež organizuje bratr Niels Gärtner. Jsme vděční za to, že jsme se nyní mohli setkat tváří v tvář. V neděli vedla sestra Erdmute s rovenským výpomocným kazatelem bohoslužby v češtině, němčině a angličtině, které doprovodili přítomní drážďanští trubáci. Po bohoslužbách nám pak sestra Erdmute předala výtěžek sbírky vykonané v drážďanském sboru ve prospěch sboru našeho, která bude užita na opravu střechy zdevastované loňským krupobitím. Díky obětavosti bratra Aleše Jalušky je střecha z nejhorsího opravena, kompletní výměna

latí a krytiny nás však přesto nemine, drážďanský dar jsme s radostí přijali a vzdáváme Bohu díky za naše přátele.

A čtenáře NBL můžeme již nyní pozvat na sobotu 21. října, kdy se u nás uskuteční již třetí diskusní setkání nad starými texty a současnými problémy, tentokrát věnované tématu ticha a mlčení. Více informací a plán na další měsíce je k nalezení na našich webových stránkách <rovensko.evangelnet.cz>.

zamyšlení nad knihou

Nad Bázní a chvěním – Abrahamova pouta

Jako slabé lidské bytosti jsme poutáni všelijakými nutkavými myšlenkami. Skutečnost, že jsme křesťané, nás z těchto nutkání nevyvazuje. Možná spíš naopak. Když člověk ve svém životě počítá s přítomností Boha, dokonale jiného a dokonale svrchovaného, je docela snadné přičíst tomuto Bohu leccos, zač by se ten člověk sám u sebe třeba styděl a co by nerad hlásal po světě svým vlastním slabým hlasem. Bývá snazší o bližním říci, že jedná proti Boží vůli, svolává na sebe kletbu shůry a přijde do pekla, než prohlásit, že mě ten bližní něčím števe (třeba tím, jak a jaký je), anebo že z něj mám strach. Na papírového pánaboha lze přišpendlit ledacos. Stává se lidským instrumentem, modlou. Jako modla z definice mlčí, to přece známe z Bible. A kdo mlčí, nechá si všechno líbit.

Náš Bůh je ale živým Bohem živých. Jeho lid je lidem Izraele, tělesným anebo duchovním. Lidem člověka, který u potoka Jábok zápasil právě s Bohem, zápasil bohatýrsky a v zápase obstál. Proto se stal Izraelem, tím, jehož „Bůh zápasí“ – se svými odpůrci, ale i s vyznavači. A jak z toho nočního příběhu od brodu vyplývá, chce, aby ti vyznavači zápasili s ním. Právě tím prokáží svou věrnost.

Uvažuji nad těmito věcmi s ohledem na to, co se kolem nás děje, a čtu přitom slavný text Sorena Kierkegaarda *Bázeň a chvění*. O tomto dánském filosofovi už na těchto stránkách byla řeč. Tereza Matějčková mu věnovala jednu kapitolu ve své knize o rezignaci. *Bázeň a chvění* působí jako pestré pásmo, básně v próze. Má předmluvu, epilog a mezi tím tři části stati. První z nich nese titul „Nálady“ a nabízí čtyři pohledy na příběh vyprávěný ve dvaadvacáté kapitole knihy Genesis, ten o Abrahamovi, který podle Hospodinova příkazu málem obětoval svého syna Izáka. V první „náladě“ Abrahama sledujeme, jak se na vrcholku obětní hory raději před svým synem prohlásí za modloslužebníka, než aby ohrozil jeho víru v Hospodina.

Za pokusem o vraždu má v očích oběti stát člověk, nikoli Bůh. Druhý obraz zachycuje praotce, který vykonal vše přesně dle Hospodinova příkazu, Izák byl v souladu s biblickým textem na poslední chvíli zachráněn, Abraham však do konce svých dní nepustil z myslí hrůzné pomýšlení na to, že po něm Hospodin mohl žádat takovou věc a „nebylo již pro něj radosti“. Ve třetí verzi čteme o Abrahamovi, který se mlčky a s výčitkami stále vrací na horu oběti. Nedokonané oběti? Právě to není ve třetí vině tak docela jasné. Možná je Izák už dávno po smrti. Čtvrtá „nálada“ vypráví o Izákovi, který ve chvíli oběti spatřil otcovo zaváhání a proto ztratil víru. To vše je doprovázeno obrazy matky a dítěte, odstavovaného od prsu. Jsme tu svědky jakéhosi růstu či pokažených pokusů o něj.

Snad tu sledujeme růst víry, té naší monoteistické. Snad jde o růst příběhu. O doplnění prostého a temného biblického vyprávění detaily, protože tak krutý děj je pro nás bez detailů a bez barev téměř k nesnesení. Obrazy leží před každým čtenářem. Ukazuje z různých úhlů šílený příběh o Bohu a člověku. A v následující části knížky nazvané „Chvalořeč na Abrahama“ je praotec víry veleben jako první Hospodinův svatý šílenec.

Kierkegaard se i jinde v *Bázní a chvění* odvrací od rozumné, racionální formy teologického traktátu či rozpravy o morálním dilematu otce, který má z rozkazu vyšší nezpochybnitelné moci vlastní rukou zabít syna, jehož mu ta vyšší moc v příslušném svatém textu o několik kapitol dříve sama darovala. Jako nemorální odmítl o něco dříve Abrahamovo jednání Immanuel Kant. Neměl Abraham nejprve zkoumat, odkud vůbec zní hlas prikazující vykonání oběti? Co když vůbec nezněl od Hospodina, co když tu mluvil nějaký zlý duch, ďábel, který si nasadil masku anděla? Mezi aktem darování syna a pokynem k jeho vraždě je přece logický rozpor. Abraham podle Kanta selhává právě v tom, že si tuto otázku neklade a rozpor si neuvědomí. Kierkegaard kráčí jinou cestou. Svou knížku charakterizuje jako „dialektickou lyriku“, píše ji pod pseudonymem Johannes de silentio, „Jan z ticha“. Od racionality a logické morálky již na titulním listu knih utíká do básně.

Proč to všechno? Jedna z možných odpovědí se najde v Kierkegaardově deníkovém zápisku z roku 1848. Pět let po vydání *Bázně a chvění* pětatřicetiletý autor píše: „Jak pravdivá jsou slova, která jsem často říkal sám o sobě, že totiž tak, jako si Šahrazád zachránila život vyprávěním pohádek, zachránil jsem si já svůj život (anebo jsem se alespoň udržel při životě) pomocí psaní.“ Tím psaním autor nepřekonal žádné obecné myšlenky na sebevraždu nebo na smrt ze znechucení nad lidmi, jak bychom snad mohli soudit, ale to, co považoval za objektivní a velice konkrétní Hospodinovou kletbu rodu Kierkegaardů. Sørenův otec Michael Pedersen prý jednou ještě jako chlapec zlořečil Bohu za nesnáze svého života. Proto měla být celá rodina (podle jiného deníkového zápisku) „zahlazena mocnou rukou Boží jako nezdařený pokus“; Sørenova matka a čtyři sourozenci umírají před dosažením Kristova věku třiatřiceti let, v očích dítěte kletba působí.

Vida. Máme před sebou člověka, který píše ze strachu a právě tím strachem se propíše za svůj třiaticátý rok k životu. Tato představa se pěkně rýmuje s titulem *Bázně a chvění*, pocházejícím z Pavlova listu Filipským: „A tak, moji milí, jakož jste vždycky poslušni byli, netoliko v přítomnosti mé, ale nyní mnohem více, když jsem vzdálen od vás, s bázní a třesením spasení své konejte“ (Fp 2,12). Tak překládají Kraličtí a jejich verze stojí díky své úspornosti docela blízko originálu. V řečtině tu čteme: *meta fobú kai tromú tén heautón sôtérian katergazesthe*. Spása (*sótéria*) je tu něco, co se přímo „koná“ – a co je s onou „bázní a chvěním“ (*fobos kai tromos*) spojeno mnohoznačným slůvkem *meta*. To slůvko může znamenat spojku „s“ a tak je zde také přeloženo. Znamená ale také „za“. Skrze bázeň a chvění konáme svou spásu; až budeme za temným lesem těchto pocitů, úspěšně ji vykonáme, budeme spaseni. Tak tyto biblické verše vykládá již Jan Zlatoústý na přelomu 4. a 5. století. Strach doprovází naši práci, strach nás k ní motivuje. A jaká práce to má být? Práce spasení a tedy práce lásky. Rozhodně ne práce vedoucí k nenávisti vůči tomu, co nás děsí, ne práce budující úkryt.

Sám Kierkegaard výklad tohoto biblického místa ve svém spisku nepodává, když však na začátku mluví o chvění obecně, vnímá je především jako prostředek ukáznění, jehož účinnost je přímo úměrná tomu, co nazývá „mladostí duše“: „Když se kdysi zkušený stařec blížil smrti, měl již dobrý boj za sebou a víru zachoval; jeho srdce však bylo natolik mladé, že dosud nezapomnělo na úzkost a chvění, jež ho jako mladíka ukázňovaly.“ *Bázeň a chvění* je plodem takto ukázněné práce. Bojím se – a proto píšu. Chvěji se – a proto se snažím pronést pevné slovo, které pomůže mým bližním a i já sám se o ně budu moci opřít.

Skutečný Kierkegaard v době, kdy byla jeho duše doopravdy mladá a dětská, patrně dosti trpěl, jak lze soudit z jeho deníků. Naslouchal svému otci hovořícímu o vině a trestu. Chodil s otcem sem a tam po pokoji a nechával si od něj popisovat svět; Michael Pedersen totiž odmítal se synem chodit na procházky po městě.

Pseudonymní Johannes de silentio v *Bázní a chvění* vzpomíná na to, jak v onom dětském věku „slyšel pěkný příběh o Abrahamu a Izákovi“ a nikdy na něj nepřestal myslet. Touží po tom, aby se mohl stát svědkem oněch tří dnů na hoře Mórija. Stal by se tam svědkem zázraku, nebyl by to ale zázrak záchrany Izáka, ale zázrak lásky – lásky nemožné, absurdní a lidské. Abraham je pro něj hrdinou proto, že dokázal Izáka milovat a láskyplně s ním hovořit, přestože ho odevzdal Bohu na smrt. Pro apoštola Pavla i pro Martina Luthera a mnohé další je Abraham hrdinou víry. Nelze pochybovat o tom, že se spoléhá na Hospodinovu moc a že věří pravosti a platnosti Hospodinova rozkazu. Jeho víra ho však vede za tento rozkaz, do zvláštní situace, do absurdity. Pryč z hřiště akce a reakce, po němž obvykle běhá rozum. Tam, kde se obvykle rodí básně.

Johannes píše, že „vírou se Abraham Izáka nevzdal, vírou ho získal“. Tím pádem ale Abraham opřen o svou vírou zamířil proti původnímu Božímu rozkazu, aby syna

obětoval a tak ztratil, dokonale odevzdal Bohu. Na Kierkegaardovu Johannesovi je po mém soudu velmi cenné to, že se apriori vzdává všech možných úniků do nadsvětských skutečností, ale pohybuje se spolu se svým Abrahamem tady a teď, pod nebesy. Je možné, že pokud by skutečně došlo k oběti, Abraham by se shledal s Izákem „na nebesích“, objali by se, společně by nahlédli veliký Hospodinův plán, a všechno by bylo v pořádku. Takovou možnost však Johannes odmítá – ne jako nemožnou, ale jako irelevantní a v posledku stojící proti víře založené na přijetí absurdity. Tady a teď se rozhodujeme, do pomíjivého, smrtelného „tady a teď“ přitom hledíme. Řečeno slovníkem, který měl v oblibě českobratrský teolog Jan Milič Lochman: jednáme sice před tváří Hospodinovou, *coram Deo*, ale nejednáme, ba, nesmíme jednat z hlediska věčnosti, *sub specie aeternitatis*. To hledisko náleží jen Jemu, nám ne, my nejsme věční, ale času vydaní, a dokud v čase tkvíme, máme povinnost takovými zůstat.

Bázeň a chvění působí zároveň jako rána do hlavy i jako hravá a (sebe)ironická kniha, ač se tu píše o těžkých věcech. A ty těžké věci, zdá se, dostáváme, abychom se na ně mohli postavit, aby se pod jejich vahou zhroutily naše domečky z karet. Na začátku kniha působí jako kaleidoskop. S každým otočením stránky se sklíčka přespou a obrazec změní. Příběh o Spoutání se vypráví několikrát po sobě. Abraham je jednou hodný následování, jindy vypadá jako vrah. I různé problémy defilují za sebou a navzájem se vyvracejí. Z etického hlediska o Abrahamovi tvrdíme, že chtěl Izáka zavraždit, z náboženského hlediska platí, že jej chtěl obětovat. Při tom všem věřil v dobrého Boha, v Boha, který se od pohanských model liší mimo jiné tím, že si lidské oběti nepřejí. „Právě v tom rozporu spočívá úzkost, pro niž člověk oka nezamhouří – ale Abraham by bez úzkosti nebyl, čím je“.

Lidskou reakcí na absurditu je rezignace, v první řadě rezignace rozumu. Proto byl také Kierkegaard zajímavý pro Terezu Matějčkovou. Podle *Bázně a chvění* je „nekonečná rezignace posledním stádiem před vírou; kdo tento pohyb nevykonal, nemůže uvěřit“. Jde o rovnou, pevnou plochu, od níž se lze odrazit k víře. Rozum jsme nechali za sebou a proto můžeme najednou věřit, že Bůh chce Izákovu smrt i to, že Abrahamův syn zůstane živ a stane se požeňnáním pro otce i pro svět. Síla absurdity je silou víry. „Vírou se Abraham Izáka nevzdal, vírou ho získal.“ Tato síla zároveň z Abrahama činí praotce a obraz, který může působit na naše emoce a jako kámen úhelný či jako kámen úrazu může ležet v naší paměti, je to však obraz, který nemluví: „[Abraham] mluvit [...] nemůže, neboť nehovoří řečí lidskou. I kdyby rozuměl všem jazykům světa, a třeba by jim jeho draží také rozuměli, přece mluvit nemůže. Mluví jazykem božským, mluví jazyky andělskými. [...] Abrahám může každým okamžikem ustoupit, všeho jakožto pokušení litovat – a vyjádřit se. Pak mu všichni porozumí, ale pak už Abrahámem nebude.“ To se praví blízko konce Kierkegaardovy knihy. Abraham působí mlčky a pomyšlení na jeho příběh nás vždy znovu zbaví slova.

* * *

Proč to uvažování nad starou knížkou? Letos slavíme dvousté desáté výročí autorova narození a sté osmdesáté výročí vydání *Bázně a chvění*. Navíc: trýzeň z očekávání Božího hněvu, ze které Kierkegaardovo psaní vychází, není vzdálena od našich dnešních trýzní; již proto ne, že Michael Pedersen, který svému synu tuto hrůzu vštípil, byl mimo jiné aktivním členem dánského společenství Obnovené jednoty bratrské; tak jako to bývalo zvykem, zůstal zároveň členem dánské luterské církve, k níž se v posledních letech života přiklonil, vazba tu však je. Můžeme snad tvrdit, že v Obnovené jednotě hledal odpověď na své strachy. Podle všeho nebyl příliš úspěšný. Železné zákony, tvářící se jako absolutně racionální zákony Boží, jej drtily dál. Rezignace a absurdita jako plodná, produktivní věc může působit jako protijed právě proti tomuto drtivému mechanismu akce a reakce, který si lidé budují mezi nebem a zemí.

* * *

Příběh o obětování Izáka je oblíbeným tématem pro novověké filosofy. Abrahamaovo jednání se zkoumá z různých úhlů, je odsuzováno i dáváno za příklad. Jako velmi zajímavý se jeví pohled současného izraelského filosofa Omriho Boehma. Podle něj leží klíč ke starozákonní pasáži v pátém verši, kde Abraham říká svým služebníkům: „Počkejte tu s oslem, já s chlapcem půjdeme dále, vzdáme poctu Bohu a pak se k vám vrátíme.“ Celou situaci tak dávno před vystoupením na horu předurčuje. Po čase se skutečně i s chlapcem vrací. Lže tu Abraham služebníkům? Anebo spíš projevuje pevnost své víry? Pevnost, která evidentně nepočítá s tím, že oběť bude dokonána. Praotec víry jde, přesně jak mu to Bůh rozkázal. A přitom stojí na svém, stojí se svým synem. Podobně jako stojí na svém Jób, který si je jist svou nevinou i tím, že „jeho Vykupitel žije a jednou se postaví nad prachem,“ anebo Jákob u brodu Jábok. Ti všichni stojí před Bohem, věří v něj tak mocnou vírou, že jsou schopni se s ním přít. Relativizovat absolutno v tom smyslu, že je přivedou do relace – do vztahu.

Možná právě k tomu nás může dvaadvacátá kapitola knihy Genesis vést. Je ostřejší jako pazourek a těžká jako olovená míra (jak si všiml již Órigenés). Skoro jako nástroj k přeřezání nějakých pout.

* * *

Bázeň a chvění čtu v překladu Marie Mikulové-Thulstrupové (Kalich, Praha 1993).

O Kierkegaardově dětství podrobně pojednává životopis Joakima Garffa: *SAK. Søren Aabye Kierkegaard. En biografi*, dostupná i v anglickém překladu Bruce Kirmmseho (*Søren Kierkegaard. A biography*, Princeton University Press, Princeton – Oxford 2005).

Z pera Amedea Molnára nevyšla jen dlouhá řada historických knih a pojednání, ale i nejedna báseň či překlad písňového textu. V novém evangelickém zpěvníku je to píseň 637, ale velmi oblíbenou se stala píseň z Dodatku (649), kterou Molnár přeložil z němčiny. Ta však v novém zpěvníku není.

V tobě je radost (In dir ist Freude)

V tobě je radost, jinde jen žalost,
Pane drahý, Ježíši.
Od tebe máme dary, neznámé
tomu, kdo tě neslyší.
Zbavuješ viny, vždycky jsi činný.
Kdo se ti dává, tomu zůstává
svoboda jistá. Haleluja!
I v téhle době hledíme k tobě.
Ať umíráme, na tebe dáme,
Pána a Krista. Haleluja.

*A ještě jeden Molnárův text, překlad jedné části básně Dietricha Bonhoeffera
Zastávky na cestě.*

STRÁZENĚ

Předivná proměno!
Silné tvé dělné ruce jsou spoutány.
Bezmocný chutnáš tu konec svého činu.
Volně vydechneš přec, když právo a při
tíše v silnější vložíš ruku a dosti máš na tom.
Dotkl ses, blažený, svobody jen na mžik oka,
pak svěřils ji Bohu, aby ji dovršil slavně.

Mistr Jan Hus

Z dopisu z vězení 23. června 1415

Velice mne utěšuje to slovo Spasitele našeho: „Blahoslavení budete, když vás budou lidé nenávidět a když vás vyobcují a hanětí budou a vyvrhou jméno vaše jako zlé, pro Syna člověka. Radujte se a veselte se, neboť, ejhle, odplata vaše mnohá jest v nebesích“ (Lukáš 6).

Dobrá, ba nejlepší útěcha, ale těžká. Ne k pochopení, ale k úplnému vydržení, totiž radovati se v těch souzeních. To pravidlo držel s jinými apoštoly Jakub, který praví: „Za veškerou radost to mějte, bratří moji, když v rozličné pokušení upadnete, věduce, že zkouška víry vaší působí trpělivost, trpělivost pak má skutek dokonalý.“

...

Pročež na něho pohlízejíce jako na krále slávy, jeho rytířové bojovali zápas veliký. Prošli ohněm i vodou a spaseni byli a korunu dostali od Pána Boha, o níž praví Jakub v kanonice: „Blahoslavený muž, který snáší pokušení, poněvadž až bude vyzkoušen, dostane korunu života, kterouž zaslíbil Pán těm, kdož ho milují.

Tou korunou, doufám pevně, učiní mne Pán spolu s vámi, nejhornější milovníci pravdy, podílníkem všech, kteří pevně a vytrvale milují Pána Ježíše Krista, jenž trpěl za nás, příklad nám zůstává, abychom následovali šlépějí jeho. On musil trpět, jak sám praví, i my musíme trpět, aby údy trpěly spolu s hlavou, protože dí: „Chce-li kdo přijít za mnou, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne.“

Ó nejsladší Kriste, táhni nás slabé za sebou, poněvadž když ty nás nepotáhneš, nemůžeme tě následovati. Dej statečného ducha, aby byl pohotov, a je-li tělo mdlé, nechť předchází, prostředkuje i následuje tvá milost, protože bez tebe nemůžeme nic činiti, a obzvláště pro tebe na smrt ukrutnou jíti.

Dej ducha odhodlaného, srdce nebojácné,
víru pravou, naději pevnou a lásku dokonalou,
abychom za tebe nasadili nejtrpělivěji a s radostí život svůj. Amen.

Psáno v žaláři, v okovech, v předvečer svatého Jana Křtitele, který byl v žaláři a v okovech stát pro kárání nepravostí. Ten račiž prositi za nás Pána Ježíše Krista, amen.